



# SOCIAL- OCH MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE

## Ändring av landskapslagen om hälsovården

1996-97

nr 7

FR nr 18

---

### SAMMANFATTNING

#### *Landskapsstyrelsens förslag*

Landskapsstyrelsen föreslår att landskapslagen om hälsovården anpassas till EG:s direktiv om livsmedelshygien och EG:s direktiv om kvaliteten på vatten avsett att användas som dricksvatten. I framställningen föreslås också bestämmelser som bemyndigar landskapsstyrelsen att utfärda föreskrifter om kvalitetskrav för vattnet vid allmän badstrand och badplats samt föreskrifter om buller och andra störningar som kan medföra sanitär olägenhet. Vidare föreslås att landskapsstyrelsen bemyndigas att i landskapsförordning besluta om genomförandet av sådana EG-direktiv som rör frågor som regleras i hälsovårdslagen.

#### *Utskottets förslag*

Utskottet tillstyrker landskapsstyrelsens förslag med vissa ändringar.

### UTSKOTTETS SYNPUNKTER

#### *Allmän motivering*

Utskottet konstaterar att de föreslagna bestämmelserna om dricksvatten, badvatten och livsmedelshygien är nödvändiga för att möjliggöra en anpassning av landskapslagstiftningen till respektive EG-direktiv. De berörda EG-direktiven syftar bl.a. till att skydda människors hälsa och öka tilliten till säkerhetsstandaren hos livsmedel, dricksvatten och badvatten. Enligt utskottets mening är de här frågorna i allmänhet inte problematiska på Åland. Generellt sett håller t.ex. det åländska dricksvattnet en mycket hög kvalitet jämfört det övriga EU. Dricksvattenförsörjningen är speciell på Åland också med hänsyn till de många små vattenproducenterna. Den löpande kontrollen av livsmedel, dricksvatten och badvatten sköts av hälsoinspektionen. En implementering av EG-bestämmelserna får dock enligt uttryckliga bestämmelser i de aktuella direktiven inte direkt eller indirekt leda till en försämring av den nuvarande kvaliteten. En sträng tillämpning av t.ex. dricksvattendirektivet kan leda till en omotiverad ökning av kontrollen av dricksvatten från små vattenproducenter, som använder sig av grundvatten. Enligt EG:s direktiv om kvaliteten på vatten avsett att användas som dricksvatten skall medlemsstaterna vidta åtgärder för att säkerställa en regelbunden kontroll av dricksvattnets kvalitet. Allt dricksvatten skall kontrolleras på det stadium när det når konsumenten, dvs. när det har passerat ledningsnätet. Provtagningsplatserna skall bestämmas av de behöriga nationella myndigheterna. Alla vattenproducenter omfattas av kravet på regelbunden kontroll oberoende av hur många hushåll som är anslutna. Kontrollfrekvensen hos små vattenproducenter beslutas dock av de nationella myndigheterna. Enligt utskottet bör allt vatten som används som dricksvatten på

Åland uppfylla de fastställda kvalitetsnormerna. Eftersom grundvattnet normalt håller en hög kvalitet anser utskottet att kontrollfrekvensen kan anpassas till detta förhållande. Hälsoinspektionens utökade uppgifter bör stå i proportion till en ökad nytta i form av större säkerhet angående dricksvattnets kvalitet. Utskottet vill betona att medlemsstaterna enligt direktivet under vissa förhållanden får utfärda bestämmelser som innebär avsteg från detta direktiv, särskilt för att ta hänsyn till vissa speciella situationer. Sådana undantag behöver inte meddelas kommissionen om det avser en vattenproduktion under 1000 m<sup>3</sup> per dygn eller omfattar mindre än 5000 personer. Sådana undantag får inte gälla toxiska eller mikrobiologiska faktorer eller utgöra en risk för folkhälsan.

I framställningen föreslås också att landskapsstyrelsen skall bemyndigas att fastställa gränsvärden för störningar som kan orsaka sanitär olägenhet. Landskapsstyrelsen skall också kunna meddela bestämmelser om de åtgärder som skall vidtas för att begränsa störningar. Utskottet konstaterar att hälsonämnden tidigare har tillämpat medicinalstyrelsens direktiv som normer när man bedömt var gränserna går för sanitär olägenhet t.ex. i fråga om buller. Medicinalstyrelsen är numera avvecklad och dess uppgifter är delvis överförda till social- och hälsovårdsministeriet. Vissa av medicinalstyrelsens direktiv är fortfarande i kraft. Utskottet anser att landskapsstyrelsen bör beakta riksmyndigheternas direktiv med gränsvärden för störningar som kan medföra sanitär olägenhet, när man fastställer motsvarande åländska gränsvärden. Landskapsstyrelsen bör också följa med utvecklingen i de nordiska länderna och i EU vad gäller gränsvärden och kvalitetsnormer.

### *Detaljmotivering*

#### *Landskapslagen om hälsovården*

**Ingressen** Utskottet föreslår att ingressen ändras så att lagen benämns korrekt. Utskottet föreslår vidare att ändringsförslaget i 85 § förkastas, varför ingressen bör ändras i enlighet med detta.

**46 §** Ändringsförslaget är av språklig natur.

**49 §** Ändringarna föreslås i förtydligande syfte. Utskottet anser att endast den som hanterar livsmedel i en livsmedelslokal eller i samband med näringsverksamhet som avses i 47 § 4 mom. skall omfattas av kravet på läkarintyg. Läkarintyg skall därför inte krävas för sådan personal som inte deltar i hanteringen av livsmedlen, t.ex. kontorspersonal. Den som bär på eller misstänks bära på en sjukdom som kan överföras via livsmedel eller som har infekterade sår, hudinfektioner, andra sår eller diarré skall inte tillåtas hantera livsmedel. Om tillräcklig säkerhet uppnås för att sjukdom inte sprids via livsmedel genom att en sådan person omflyttas på sin arbetsplats bör en sådan möjlighet vara öppen.

50 § Utskottet föreslår att uttrycket "den som är ansvarig för" ersätts med "den som i ett företag eller en offentlig inrättning är ansvarig för". Enligt utskottet skall bestämmelsen om egenkontroll endast tillämpas på bestående verksamhet. Tillfällig verksamhet såsom en privat tillställning skall därför inte omfattas av bestämmelsen om egenkontroll.

Egenkontrollen kan variera beroende på omfattningen och arten av den verksamhet som egenkontrollen gäller. Ett litet företag kan ha en enklare egenkontroll än ett företag som hanterar större volymer livsmedel. Till hälsonämndens uppgifter hör att informera om egenkontrollen och att bistå vid uppgörande av planen för egenkontroll.

52 § Utskottet föreslår att "regelbundet" stryks. Landskapsstyrelsen skall meddela närmare bestämmelser om frekvensen och provtagningspunkterna för kontrollen av dricksvatten. Eftersom 56 § som föreskriver kontroll av vattenledningsvatten avsett för hushållsvatten för minst 100 personer föreslås upphävas, kommer alla mindre vattenproducenter som förser fler än ett hushåll med hushållsvatten att omfattas av kontrollen. Om alla dessa små vattenproducenter skulle börja kontrolleras regelbundet krävs kraftigt utökade resurser för hälsoinspektionen. Som nämnts i den allmänna motiveringen ger direktivet utrymme för en mindre sträng tolkning. Det finns bl.a. möjlighet att ta hänsyn till den goda dricksvattenkvaliteten på Åland. Kontrollfrekvensen kan vidare variera beroende på den distribuerade volymen, antal anslutna hushåll eller om vattnet används i en livsmedelsindustri anläggning. Likaså kan provtagningspunkterna väljas så att man får representativa resultat från t.ex. ett grundvattenområde. I områden där risk föreligger för att vattnet förorenas bör en tätare kontrollfrekvens väljas. Hänsyn kan också behöva tas till ledningsnätets beskaffenhet.

Övriga ändringsförslag är av språklig natur.

62 § Ändringsförslaget är av språklig natur.

85 § Utskottet konstaterar med hänvisning till social- och miljöutskottets betänkande nr 6/1996-97 att den föreslagna paragrafen är ofullständig. Eftersom landskapsstyrelsen förbereder en framställning om en totalreform av de besvärsmåttbestämmelser som gäller beslut fattade av hälsonämnden anser utskottet att man bör förkasta förslaget 85 § och invänta nämnda framställning. Den nu gällande 85 § är således i kraft tills vidare. På det här sättet kan alla de lagar som berörs av reformen behandlas i ett sammanhang.

90 § Ändringsförslaget är av språklig natur.

#### **ÄRENDETS BEHANDLING**

Lagtinget har den 7 april 1997 inbegärt social- och miljöutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört lagberedningssekreteraren Anne Gustavsson, t. f. ledande veterinären Rolf Vennström, hälsoinspektören Camilla Nyberg samt ordföranden i Ålands Köpmannaförenings dagligvaruutskott Folke Johansson.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Erland, vice ordföranden Harry Eriksson samt medlemmarna Beijar, Pehrsson och Mattsson.

### **UTSKOTTETS FÖRSLAG**

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Lagtinget måtte anta det i framställningen ingående lagförslaget med följande ändringar:

## **LANDSKAPSLAG** om ändring av landskapslagen om hälsovården

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 56 § landskapslagen den 25 juli 1967 om hälsovården (*uteslutning*) (36/67), sådant det lyder i landskapslagen den 5 juli 1985 (32/85),

ändras 20, 46, 48, 49, 50, 52 och 62 (*uteslutning*) §§, av dessa lagrum 52 § sådant det lyder i landskapslagen den 5 juli 1985 (32/85), (*uteslutning*) samt

fogas till lagen en ny 48a § och till 90 § ett nytt 2 mom. som följer:

20 §

(Lika som i framställningen).

46 §

Vid tillverkning, beredning, bearbetning, förpackning, förvaring, transport, distribution, försäljning eller annan hantering av livsmedel som är avsedda att säljas eller överlätas skall förfaras på ett sådant sätt att spridning av sjukdomssmitta och *uppkomst* av annan sanitär olägenhet förhindras.

(2 mom. lika som i framställningen).

48 §

(Lika som i framställningen).

48a §

(Lika som i framställningen).

49 §

Den som skall hantera livsmedel i en livsmedelslokal eller i samband med näringsverksamhet som avses i 47 § 4 mom. skall, innan arbetet inleds, uppvisa ett läkarintyg av vilket det framgår att det inte föreligger någon misstanke om sjukdom som kan överföras via livsmedel. Läkarintyget, som skall utfärdas på av behörig myndighet fastställd blankett, får inte vara mer än 30 dagar gammalt. Läkarintyget skall förvaras så att det på begäran kan uppvisas för hälso- och polismyndighet.

Den som bär på eller misstänks bära på en sjukdom som kan överföras via livsmedel eller som har infekterade sår, hudinfektioner, andra sår eller diarré skall inte tillåtas att hantera livsmedel enligt 1 mom., om det finns risk för att sjukdomen kan spridas via livsmedel.

50 §

Den som i ett företag eller en offentlig inrättning är ansvarig för en sådan verksamhet som nämns i 46 § skall göra upp en plan och genomföra den för att säkerställa en hygienisk hantering av livsmedlen (egenkontroll).

I planen för egenkontroll skall, med beaktande av lokalens och verksamhetens art, åtminstone följande faktorer utredas:

- 1) de led i verksamheten där livsmedelshygieniska risker finns (kritiska punkter),
- 2) säkerhetsförfaranden för de kritiska punkterna,
- 3) ett effektivt kontrollförfarande för de kritiska punkterna samt
- 4) de åtgärder som skall vidtas om de säkerhetsförfaranden som anges i planen inte har följts.

Planen för egenkontroll skall vara skriftlig och den skall ses över och visas upp för hälsonämnden i samband med att anmälan om livsmedelslokalen görs, vid byte av verksamhet eller verksamhetsidkare samt annars på uppmaning av hälsonämnden.

Hälsonämnden är skyldig att ge råd åt den som är ansvarig för i 1 mom. nämnd verksamhet vid uppgörandet och genomförandet av planen för egenkontroll.

52 §

Vatten som används som hushållsvatten eller för yrkesmässig framställning av livsmedel, för försäljning eller för rengöring av kärl och materiel, vilka behövs vid yrkesmässig framställning av livsmedel skall (*uteslutning*) kontrolleras av hälsonämnden.

Ett hushålls eget vatten som uteslutande används för hushållets egen vattenförsörjning skall (*uteslutning*) kontrolleras vid misstanke om att vattnet kan utgöra en hälsorisk eller om ägaren annars begär det. Provtagning och undersökning av proven skall bekostas av ägaren till det vattenverk eller den brunn vars vatten undersöks.

Landskapsstyrelsen meddelar allmänna bestämmelser om hur hushållsvatten skall desinficeras samt (*uteslutning*) närmare bestämmelser om kvalitetskrav på hushållsvatten och om kontrollen av sådant vatten.

62 §

Allmänna badhus och allmänna badstränder skall godkännas av hälsonämnden innan de tas i bruk.

Landskapsstyrelsen meddelar vid behov bestämmelser om vattnets kvalitet vid allmänna

badstränder och badplatser (*uteslutning*) samt om kontrollen av sådant vatten.

85 §

(*Utesluts*).

90 §

---

Landskapsstyrelsen kan inom landskapets behörighet i landskapsförordning besluta om genomförandet (*uteslutning*) av EG:s direktiv i angelägenheter som avses i denna lag.

---

(Ikraftträdelsebestämmelsen lika som i framställningen)

Mariehamn den 8 september 1997

Ordförande

Olof Erland

Sekreterare

Marine Holm-Johansson